VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Talousarvioesitys 2019; Kestävän kehityksen budjetointi

Ympäristövaliokunta 11.10.2018

Armi Liinamaa, valtiovarainministeriö, budjettiosasto

Kestävä kehitys Suomen budjetissa

- Ministeri Orpon pyynnöstä vuoden 2018 talousarvioesitykseen sisällytettiin kestävää kehitystä koskevat tekstit jokaisen hallinnonalan osalta
- Syksyllä 2018 järjestettiin työpaja, johon kutsuttiin virkamiehiä, etujärjestöjen edustajia ja kansalaisjärjestöjä pohtimaan miten kestävä kehitys voitaisiin huomioida budjetissa entistä paremmin
- Työpajan perusteella VM:ssä jatkokehitettiin yhteistyössä ministeriöiden kanssa vuoden 2019 talousarvioesitykseen sisältyvää kestävän kehityksen tarkastelua

Kestävä kehitys vuoden 2019 talousarvioesityksessä

- Pääluokkaperusteluissa tuodaan aiempaa paremmin esille määrärahojen yhteydet kestävään kehitykseen. Pääluokkaperustelut kattavat Suomen molemmat painopistealueet, (hiilineutraali ja resurssiviisas sekä yhdenvertainen, tasa-arvoinen ja osaava Suomi)
- Uutena elementtinä talousarvioesityksen yleisperusteluihin sisältyy erillinen kestävän kehityksen luku, joka keskittyy erityisesti hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi – painopisteeseen talousarvioesityksessä
- Myös talousarvioesityksestä työstetty erillinen Budjettikatsaus-julkaisu painottaa kestävän kehityksen kysymyksiä

Kestävän kehityksen luku 6 vuoden 2019 talousarvioesityksen yleisperusteluissa - määrärahat

- Koottu määrärahat, jotka ovat selonteon hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi -painopistealueen tavoitteita edistäviä.
- Tunnistetuilla määrärahoilla edistetään mm. ympäristön ja luonnon hyvinvointia, luonnon monimuotoisuutta, vähennetään päästöjä, edistetään biotalousratkaisuja sekä kehitetään Suomea kohti vähähiilistä yhteiskuntaa.
- Määrärahat kohdentuvat etenkin työ- ja elinkeinoministeriön, maa- ja metsätalousministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön, ympäristöministeriön sekä ulkoministeriön hallinnonaloille.

Kestävän kehityksen luku 6 vuoden 2019 talousarvioesityksen yleisperusteluissa - määrärahat

Hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi, keskeiset toimenpiteet

	2018 varsinainen talousarvio	2019 esitys
1.1 Käynnistetään energia- ja ilmastostrategian toimeenpano, 1.2 Valmistellaan ja toimeenpannaan keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelma	626,2	509,1
1.3 Luodaan kestäviä biotalous- ja cleantech-ratkaisuja	728,1	681,0
1.4 Toimeenpannaan kiertotalouden tiekarttaa yhdessä eri toteuttajatahojen kanssa	2,0	2,0
1.5 Vauhditetaan kestäviä julkisia hankintoja valtionhallinnossa ja kunnissa	4,0	4,0
1.6 Tuetaan kestävän kehityksen innovaatioita	199,5	200,7
1.9 Edistetään hiilineutraaliutta ja resurssiviisautta globaalisti	228,1	296,6
Yhteensä	**1 787,9**	**1 693,4**

Hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi määrärahat

- Vuoden 2019 talousarvioesityksessä hiilineutraaliuteen ja resurssiviisauteen liittyviä tavoitteita edistetään yhteensä n. 1,7 mrd. eurolla.
- Tämä on arviolta n. 95 milj. euroa vähemmän kuin 2018. Vähennys johtuu pääasiassa hallituksen kärkihankkeista, jotka päättyvät määräaikaisina vuoden 2018 lopussa.
- Suurimmat toimenpidekokonaisuudet ovat energia- ja ilmastostrategian sekä keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman toteuttaminen. Näistä energia- ja ilmastopolitiikan toteuttamiseen ehdotetaan 509 milj. euroa vuodelle 2019. Tästä suurimman osuuden muodostaa uusiutuvan energian tuotantotuki, johon ehdotetaan kohdennettavaksi 261 milj. euroa v. 2019.
- Kestävien biotalous- ja cleantech-ratkaisujen määrärahojen kokonaistasoksi ehdotetaan 681 milj. euroa v. 2019. Siitä yhteensä 448 milj. euroa kohdistuisi maatalouden viherryttämiseen ja ympäristökorvausjärjestelmään.

Kestävän kehityksen luku 6 vuoden 2019 talousarvioesityksessä - verot

- Luvussa 6 tarkastellaan myös talousarvioesitykseen sisältyviä veroja, joilla on merkitystä hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi –tavoitteen kannalta.
- Näitä ovat erityisesti energiaverot, ajoneuvovero, autovero, eräiden juomapakkausten valmistevero sekä jätevero. Vaikka niitä voidaan pitää kestävän kehityksen tavoitteiden mukaisina veroina, niihin voi sisältyä sekä tavoitteen mukaisia että sen vastaisia yksittäisiä verotusrakenteita.

Hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi verot

- Vuoden 2019 talousarvioesitykseen sisältyy seuraavissa veroissa muutoksia, joiden voidaan katsoa edistävän hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi -painopisteen tavoitteita.
- Energiaveromuutoksia
  - Yhdistetyn sähkön- ja lämmöntuotannon päästöohjausta lisätään.
  - Työkone- ja lämmityspolttoaineiden verotusta muutetaan siten, että niiden verotuksessa otetaan huomioon myös polttoaineen koko elinkaaren aikana syntyvät kasvihuonekaasupäästöt.
  - Turpeen verotusta kiristetään.
  - Sähkön verotusta muutetaan suurten sähkövarastojen osalta siten, että muutos edistää muuttuvien sähkömarkkinoiden kehitystä.

Hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi verot

- Autoveron päästöporrastusta on jyrkennetty tällä hallituskaudella, ja viimeisin vähäpäästöisiin autoihin kohdistuva veronalennus tulee voimaan vuoden 2019 alusta.
- Ajoneuvoveroa on hallituskaudella kiristetty, mutta sitä alennetaan vuoden 2020 alun jälkeen alkavilta veropäiviltä. Ajoneuvoveron veronalennus alentaa yksityisautoilun kustannuksia, mutta alennuksen vaikutuksista hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi -painopisteen tavoitteiden suhteen voidaan esittää arvioita vasta alennusta koskevan hallituksen esityksen valmistuttua.

Kestävän kehityksen luku 6 vuoden 2019 talousarvioesityksessä – haitalliset tuet

- Ympäristön kannalta haitallisilla tuilla tarkoitetaan tukia, jotka johtavat luonnonvarojen käyttöasteen ja ympäristön kuormituksen kasvuun tuetussa yrityksessä tai tuetulla toimialalla.
- Ympäristölle haitallisia tukia ja niiden käyttöönottoa perustellaan muilla kuin ympäristösyillä. Ympäristön kannalta haitallisilla tuilla voi olla myönteisiä vaikutuksia muiden politiikkatavoitteiden kannalta.
- Luvussa käsiteltävät talousarvioesitykseen sisältyvät haitalliset tuet pohjautuvat aiempiin selvityksiin.

Hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi
ympäristölle haitalliset tuet

- Ympäristölle haitallisia tukia sisältyy etenkin verojärjestelmään. Niitä on kuitenkin myös määrärahojen joukossa.
- Suurimpia verotukia ovat energiaverotukseen sisältyvät dieselin normia alempi verokanta, jota oikaistaan ajoneuvoveron käyttövoimaverolla; työkoneiden normia alempi verokanta; turpeen alempi verokanta; teollisuuden ja kasvihuoneiden alempi sähköverokanta; energiaintensiivisten yritysten veronpalautus ja maatalouden energiaveron palautus.
- Määrärahoissa haitallisiksi tuiksi voidaan luokitella mm. päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensaatio sekä eräät maatalouden tuet.
- Vuoden 2019 talousarvioesityksessä ympäristölle haitallisten tukien määräksi arvioidaan aiempiin selvityksiin pohjautuen n. 3,5 mrd. euroa.
- Ympäristölle haitalliset tuet kohdentuvat pääasiassa kolmeen sektoriin: energiasektoriin (hieman yli 1 mrd. euroa), liikennesektoriin (1,4 mrd. euroa) ja maataloussektoriin (hieman yli 1 mrd. euroa).

Hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi
ympäristölle haitalliset tuet

- Suurin yksittäinen ympäristölle haitallinen tuki muodostuu teollisuuden ja kasvihuoneiden alemmasta sähköverokannasta, jonka suuruudeksi arvioidaan n. 600 milj. euroa.
- Liikennesektorilla dieselpolttoaineen alemman verokannan, jota oikaistaan ajoneuvoveron käyttövoimaverolla, työmatkakuluvähennyksen sekä työkoneissa käytetyn kevyen polttoaineen alemman verokannan tukimäärät ovat kaikki varsin lähellä 400 milj. euroa.
- Maataloussektorilla suurin yksittäinen tuki muodostuu luonnonsuhde-erojen vaikutuksia tasaavasta luonnonhaittakorvauksesta, sen osuus on n. 548 milj. euroa.